

Kort förklaring till uppropet för varaktig fred.

De framställda minimikraven för tryggande av en varaktig fred ha sammanförts i fem punkter. Av dessa böra de två första göras gällande under fredsförhandlingarna och de två följande upptagas till behandling och avgörande vid en tredje Haagkonferens, till vars sammankallande inom viss kort tid de krigförande vid fredsslutet borde förbinda sig. Den femte punkten avser lagstiftning inom varje särskilt land.

I. Annektering eller avträdande av landområde får icke äga rum i strid mot befolkningens intresse och önskan. Inbyggarnes medgivande skall om möjligt inhämtas genom folkomröstning eller på annat sätt.

Staterna tillförsäkra inom var sitt område de olika nationaliteterna likhet i medborgerliga rättigheter, religionsfrihet och fritt bruk av eget språk.

De principer, som uttalas i punkt I, avse att undanrödja sådana orsaker till krig, som bero på kränkningar av någon viss nationalitetsgrupps intressen och önskningar. I de fall, då det icke är möjligt att utröna dessa genom folkomröstning, bör ett avgörande kunna träffas på annat sätt genom de internationella organ, som få till uppgift att uppehålla rättstillståndet mellan staterna. Punktens avfattning utesluter icke omregleringar av Europas karta; det begäres endast, att sådana skola äga rum efter rättfärdiga grunder, icke efter tillfälliga maktförskjutningar.

II. Staterna överenskomma att i sina kolonier, skyddsländer och intressesfärer införa full handelsfrihet eller åtminstone lika behandling av alla nationer.

En av de förnämsta krigsorsakerna, ehuru ofta icke omedelbart framträdande, är de stora industristaternas strävan att till förmån för det egna landets industri- och finansföretag förvärva koncessioner, handelsmonopol och företrädesrätt till exploatering av naturtillgångar i andra, huvudsakligen utomeuropeiska, land med mindre utvecklade industri- och handelsförhållanden. Konflikter av denna anledning kunna

undvikas endast därigenom, att alla nationer tillförsäkras samma rätt till fri tävlan i dylika hänseenden. Man har också erfarenhet om överenskommelser, som gå ut på en sådan lika rätt för olika länders undersåtar, t. ex. Marocko-fördraget av 1911. Principen om »den öppna dörrrens politik», som sålunda i vissa fall blivit erkänd, skulle genom nu föreslagna överenskommelse vinna allmän tillämpning.

III. Haagkonferensernas arbete på utveckling av det mellanfolkliga rättstillståndet fullföljes.

Dessa konferenser erhålla en fast organisation och sammanträda på regelbundet återkommande tider.

Staterna överenskomma att hänskjuta alla tvistefrågor till rättsligt avgörande eller till utredning och försök till förlikning. För detta ändamål inrättas bredvid den bestående skiljedomstolen i Haag

a) en permanent mellanfolklig domstol,

b) en permanent undersökningskommission, som eventuellt också framlägger förlikningsförslag.

Staterna förbinda sig att i samförstånd vidtaga diplomatiska, ekonomiska eller militära åtgärder, därest en stat skulle gripa till vapen i stället för att underkasta tvistefrågan avgörande vid domstol eller behandling av undersökningskommissionen.

De i punkt III uppställda fordringarna bilda kärnpunkten i uttalandet, när de avse fullkomnande av rättsordningen mellan staterna. Här liksom i övriga punkter har man eftersträvat, att intet *utopiskt* krav finge framställas; de olika detaljkraven ha byggts omedelbart på redan utformad mellanfolklig lagstiftning, som man i olika avseenden sökt föra ett steg vidare.

Kravet att de s. k. Haagkonferenserna skola erhålla en fast organisation och sammanträda periodiskt har redan framställts av 1907 års konferens och utgör ett mycket viktigt steg framåt i fråga om internationell lagstiftning.

Redan den första Haagkonferensen, år 1899, skapade den permanenta skiljedomstolen i Haag. Denna skiljedomstol består dock i verkligheten endast av en lista på kompetenta domare, bland vilka staterna för varje särskilt fall välja dem, som de anse mest lämpliga för en viss föreliggande fråga. För att få en mera enhetlig rättspraxis och jämväl av andra skäl beslöt emellertid konferensen 1907 att bredvid denna domstol upprätta en annan, bestående av ett ständigt sittande domarkollegium liksom vår högsta domstol; hela rättegångsordningen för denna domstol utarbetades i en särskild konvention, men frågan fick förfalla, emedan det då visade sig omöjligt att komma till enighet om, hur domstolen skulle sammansättas. Att slutgiltigt avgöra denna fråga skulle säkerligen blivit en av de uppgifter, som, även om kriget icke inträffat, hade förelagts den tilltänkta tredje Haagkonferensen.

Även de internationella undersökningskommissionerna leda sitt ursprung från den första Haagkonferensen. De ha till uppgift att utreda själva sakfrågan, klarlägga de faktiska förhållandena, varefter utredningsresultatet överlämnas till de regeringar, som råkat i konflikt och

som tillsatt kommissionen. En sådan kommission behandlade t. ex. frågan om ryska Östersjöflottans förhållande vid Doggersbank år 1905, då den på väg till Japan sköt på engelska fiskarbåtar. Efter kommissionens utredning bilades tvisten utan ringaste svårighet. Då det hittills icke lyckats att vinna erkännande åt principen om *obligatorisk* skiljedom, har Amerikas Förenta Stater sökt bereda möjlighet för fredlig behandling av *alla slags* tvistefrågor genom att bygga vidare på systemet med undersökningskommissioner. De ha därför föreslagit de andra staterna överenskommelser av innehåll, att ständiga undersökningskommissioner skulle tillsättas för tvistefrågor mellan Förenta Staterna och var och en av de andra staterna, att till dessa kommissioner skulle för undersökning och yttrande hänvisas alla sådana tvistefrågor, som staterna ej förmått lösa på vanlig diplomatisk väg och ej heller funne lämpade för skiljedom, samt att respektive stater icke finge skrida till någon våldsåtgärd, innan kommissionen inom ett år avgivit sitt yttrande. Sådana traktater ha Förenta Staterna nu avslutat med 26 andra länder; av dessa ha i närvarande stund 17 vederbörligen ratificerats, däribland även en med Sverige. Den nu föreslagna överenskommelsen avser att göra denna särslagstiftning generell. Samtliga stater skulle alltså tillsätta en gemensam permanent undersökningskommission och förbinda sig att underställa denna alla sådana tvistefrågor, som de ej äro villiga att hänskjuta till skiljedom. Därmed skulle vinnas, dels att tvistefrågan alltid av en opartisk myndighet utreddes och klarlades, dels att en viss tidrymd nödvändigt skulle förflyta mellan tvistens uppkomst och till dess beslut kunde fattas om sättet för dess avgörande. Utan tveivel skulle det under sådana omständigheter bli för staterna ofantligt försvårat att tillgripa krig för tvistens avgörande.

Bestämmelsen i sista stycket avser att bereda garanti för att verkligen alla tvistefrågor underkastas fredlig behandling, innan någon stat får taga sin tillflykt till vapnen. Liknande garantiförbindelser finnas redan i de nu gällande Nord- och Östersjötraktaterna.

IV. Staterna söka träffa överenskommelse om ömsesidiga inskränkningar i rustningarna.

Kaparrätten avskaffas, principen om havets frihet genomföres.

Det har hittills visat sig medföra nästan oöverkomliga svårigheter att genom överenskommelse begränsa rustningarna. Många ha drömt om att kunna nå målet på indirekt väg, genom bildande av Europas förenta stater eller något annat slag av statsförbund. Men ej ens ett mycket löst sådant förbund, blott med uppgift att trygga freden inom Europa och sköta gemensamt försvar utåt, torde i närvarande stund ha några förutsättningar att kunna genomföras.

Å andra sidan är det sannolikt, att efter krigets slut de oerhörda krigskostnaderna skola visa sig hava försatt de krigförande staterna i en ytterst svår statsfinansiell belägenhet, som i hög grad måste försvåra fortsatta rustningar i samma skala som förut och göra stormakterna benägna till inskränkningar i rustningarna, om vilka även de mindre staterna kunna förena sig.

Nödvändigheten för alla att inskränka statsutgifterna kan då väntas framtvinga överenskommelser om lättnader i rustningsbördan, för vilka lämpliga former torde kunna utfinnas, när blott önskan att nå ett resultat på alla håll gör sig gällande.

Kaparrätten är en fråga, som hör till den del av folkrätten, vilken avser regler för krigföring och sålunda strängt taget icke hör till de folkrättsliga bestämmelser till undvikande av krig, som nu ifrågavarande punkter avse. Kaparrätten, d. v. s. rätten för krigförande att beslagtaga fientliga handelsfartyg eller last, innehållande krigskontraband, på neutrala fartyg, anses emellertid vara av den särskilda betydelse för de neutrala ländernas ställning under krig, ävensom av en viss betydelse för kapprustningarna till sjöss, att frågan om denna rätts avskaffande eller reformering medtagits.

Principen om »havens frihet» innebär, att ingen krigförande makt skall vara berättigad att förklara öppna havet eller delar därav för »krigszon» och neka andra staters fartyg tillträde till dessa sjöområden.

V. Utrikespolitiken underkastas en verksam parlamentarisk kontroll, så att för parlamenten hemliga avtal ej bliva för folken bindande.

Att det nuvarande kriget utvecklats till ett världskrig, har ju till stor del berott på de befintliga alliansavtalen, vilka delvis varit och äro av hemlig natur. Det är därför mycket naturligt, att kriget framkallat en reaktion mot dessa avtal och mot allt diplomatiskt hemlighetsmakeri. Säkert kommer inom varje land efter kriget att uppstå en strävan att underkasta utrikespolitiken samma parlamentariska kontroll som andra regeringshandlingar, fast möjligen under andra former. Närmast har man tänkt sig kontrollen över utrikespolitiken utövad genom parlamentariska utskott, i vilka alla partier kunde sätta in sina bästa män, och vilka borde fungera även mellan riksdagarna. Men naturligtvis är det varje land obetaget att ordna denna kontroll på det sätt, som bäst passar för detsamma. Att kontroll är önskvärd, borde icke från något håll kunna bestridas.